

**Ács: Jeges pusztai kastélypark
Természetvédelmi Terület**

Kezelési terv

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1.	Azonosító adatok	3
1.1.	Jogszabályi háttér	3
1.2.	A védett érték adatainak frissítése	3
1.3.	Dokumentumfotók.....	6
2.	Leírás.....	10
3.	Természetvédelmi célkitűzések	10
4.	Részletes természetvédelmi kezelési terv	11
4.1.	Természetvédelmi stratégiák	11
4.2.	Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak.....	12
4.3.	Adminisztráció.....	14
4.4.	A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata.....	14

1. Azonosító adatok

1.1. Jogszábi háttér

Védetté nyilvánító határozat: Ács Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2012. (III. 30.) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű védett természeti területekről

Kategória: helyi jelentőségű természetvédelmi terület

Védetté nyilvánítás indoka, természetvédelmi célja: növénytani

hrs.: 0337/9

Kiterjedése: 2 ha 0562 m²

Besorolása: -

Egyéb kapcsolódó rendelkezések:

A védetté nyilvánító önkormányzati rendelet további részleteket nem tartalmaz.

1.2. A védett érték adatainak frissítése

A természetvédelmi terület elhelyezkedése:

A területen 2013-ban ökológiai állapotfelmérés történt (1,96 ha-ra kiterjedően), ennek során megállapításra került, hogy a védettség indoka a területen megtalálható, azonban „átfogó, funkcionális felújítás javasolt!”¹. Az állapotfelmérés a következő védett fajokat mutatta ki a területről:

gyöngybagoly (*Tyto alba*), 1 pár
kései denevér (*Eptesicus serotinus*) néhány tucat
korai denevér (*Nyctalus noctula*), néhány tucat
közönséges denevér (*Myotis myotis*), alkalmasszerűen 20–30 példány
molnárfecske (*Delichon urbica*), 2–4 pár
füstifecske (*Hirundo rustica*), 0–2 pár

A 2024-es kezelési terv előkészítése során a következő további fajok előfordulását sikerült kimutatni (természetes kisérfaj, idegenhonos faj):

Acer negundo	Hyosciamus niger
Acer platanoides	Ligustrum vulgare
Aesculus hippocastanum	Magnolia sp.
Ailanthus altissima	Oxalis stricta
Biota orientalis	Phytolacca americana
Bromus inermis	Picea pungens 'glauca'
Bromus sterilis	Platanus ×acerifolia
Celtis occidentalis	Prunus cerasifera
Chenopodium album	Robinia pseudacacia
Cornus sanguinea	Sambucus nigra
Datura stramonium	Solidago gigantea
Galium aparine	Tilia platyphyllos
Geum urbanum	Ulmus laevis
Gleditsia triacanthos	Ulmus minor
Hedera helix	Urtica dioica

A kastélyparkban több idősebb, 50–70 év körüli faegyed megtalálható, a legidősebb valószínűleg egy 85–90 év körüli szil. Az idős fák közül a közelmúltban többet kivágtak, tuskójuk és törzsük még megtalálható a területen.

ID	Faj	N	E	d (cm)
241118_123	Acer negundo	47,683173	17,918979	30
241118_124	Acer negundo	47,683094	17,918888	40
241118_125	Acer negundo	47,682985	17,918909	50
241118_126	Acer negundo	47,682922	17,91889	65
241118_127	Acer negundo	47,682891	17,918918	40
241118_128	Acer negundo	47,682857	17,918857	50+25 cm
241118_129	Acer negundo	47,683064	17,918805	70
241118_130	Tilia platyphyllos	47,682915	17,918509	45
241118_131	Aesculus hippocastanum	47,683047	17,918303	70

¹ Feltehetően a kastélyépületre vonatkozóan

ID	Faj	N	E	d (cm)
241118_132 ²	Platanus occidentalis	47,683058	17,918386	60
241118_133	Aesculus hippocastanum	47,68302	17,91822	50
241118_134	Aesculus hippocastanum	47,683144	17,918299	60
241118_135 ³	Tilia platyphyllos	47,683257	17,919694	60
241118_136	Aesculus hippocastanum	47,683826	17,918037	70
241118_137	Ulmus laevis	47,683965	17,917956	100
241118_138	Aesculus hippocastanum	47,68382	17,918035	60
241118_139	Aesculus hippocastanum	47,683695	17,91806	50
241118_140	Acer platanoides	47,683656	17,918043	50
241118_141 ⁴	Acer platanoides	47,683663	17,917949	60
241118_143	Aesculus hippocastanum	47,683723	17,91833	50
241118_144	Aesculus hippocastanum	47,683761	17,918335	50

A Jegespusztai kastélyparkban előforduló idősebb fák elhelyezkedése

Fafaj szerint

² kivágva

³ sok egykorú fából álló fasor

⁴ taplóval

A Jegespusztai kastélyparkban előforduló idősebb fák elhelyezkedése

Törzsátmérő szerint

1.3. Dokumentumfotók

A jegespusztai kastélypark széle több zöld juharral (*Acer negundo*)

Kúria-épület idősebb fák között

Idős vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*) a Jegespusztai parkban

Kivágott idős platán (*Platanus ×acerifolia*) a Jegespusztai kastélyparkban

Korai juharokból (*Acer platanoides*) álló fasor a Jegespusztai kastélypark szélén

Építőanyagok tárolása a Jegespusztai kastélypark területén

2. Leírás

A Jegespusztai volt Zichy kúria földesurai kezdetben a Hathalmy, majd a Lengyel, a Kolos és Pogrányi családok voltak; később a Pannonhalmi Főapátság és az Esterházy család szerzett jelentős birtokot Ács határában. 1824-ben Liechtenstein Alajos szerzett itt birtokot (1848-ban a község 2/3-ának földesura volt, amit a század második felében a Zichy család szerzett meg. A viszonylagosan jó állapotban fennmaradt kastély zárt területen található.

3. Természetvédelmi célkitűzések

A helyi jelentőségű természetvédelmi területen meghatározott alapvető természetvédelmi cél a kiemelt zöldövezeti területek, növénytársulások, valamint védett fajok és egyedi természeti értékek és idős fák megtartása, a biodiverzitás fenntartása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása.

A kastélypark védelmének célja a park idősebb faegyedeinek és a park egészének hosszú távú megőrzése.

A védelem magában foglalja a faegyedek fennmaradásának aktív elősegítését, szükség esetén célirányos védelmi intézkedések megvalósítását. Cél továbbá a védett értéknek otthont adó terület lehető legjobb természetességének elérése, valamint az érték helyi kultúrába való illesztése és széles körű megismertetése.

Rendeltetés: A Jegespusztai kastély körüli idősebb fák megőrzése és a fák által biztosított élőhelyek (fészkelő- és szaporodóhelyek, mikroélőhelyek) kedvező természetvédelmi helyzetben történő fenntartása.

Célkitűzés:

- 1) Az egykor tájképi jelentőségű park fennmaradásának biztosítása
- 2) A jelentősebb dendrológiai értékkel bíró idős fák megőrzése
- 3) A fákhoz és egykori parkhoz kötődő élővilág védelme
- 4) A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése.

4. Részletes természetvédelmi kezelési terv

4.1. Természetvédelmi stratégiák

- 1) Az agresszívan terjedő inváziós fajokat vissza kell szorítani, a tájidegen fákat folyamatosan hazai, tájban honos fafajokra (tölgy, kőris, stb.) kell cserélni – kivéve a Jegespusztai kastély körüli idős, de idegenhonos fákat
- 2) A különlegesen ritka, védett, fokozottan védett növény- és állatfajok populációnak védelmét biztosítani kell
- 3) Az értékek bármilyen szennyezését, rongálását meg kell akadályozni.
- 4) A természetvédelmi szempontból értékes, kívánatos állapotot rögzíteni kell és fenntartani a beavatkozások minimalizálása mellett.

A Jegespusztai kastély körüli fák védelmének célja az egykori kastélyparkban található faegyedek és a park képének megőrzése. A természetvédelmi cél elérése érdekében a fő – általános – tennivalók a következők:

- 1) Az idős parkfák közötti terület tisztítása
  - a) a cserjeszint idegenhonos fajainak eltávolítása
  - b) a lombkoronaszint fajainak szelektálása
- 2) A parkfák egyszeri, teljes rekonstrukciója (növény-egészségügyi kezelés, beteg és menthetetlen fák eltávolítása, majd ezek pótlása, menthető fák nyesése). Az egyszeri, teljes rekonstrukcióra vonatkozó kezelési módok az egyes fák állapotának megfelelően:
  - a) jó állapotban lévő, idős fák: kezelést nem igényelnek, esetlegesen sarjlevágás;
  - b) jó állapotban lévő, idős fák, kismértékben károsodott ágrendszerrel: a száraz csúcsok levágása, a fagyöngy eltávolítása, sarjlevágás;
  - c) idős jelentősen sérült koronaformájú fák: az idős ágak visszavágása, a fagyöngy eltávolítása, régi sebhelyek kezelése;
  - d) idős, jelentősen korhadt törzsű és ágazatú fák: a madár, illetve denevérvédelem, valamint alsóbbrendű korhadéklakó fajok miatt megtartandók. Az idős ágak visszavágása, a fagyöngy eltávolítása, régi sebhelyek kezelése, a korábban betonozott üregek utókezelése, a törzsbelső kitisztítása, vízkivezetés megoldása;
  - e) leromlott, erősen károsodott fák, illetve deformálódott koronájú vagy korona nélküli fák: eltávolítást, szükség esetén tuskókiszedést követően pótlás sorfa jellegű fákkal;
  - f) középkorú, szép koronájú, egészséges fák az első pótlásból: kezelést nem igényelnek, esetlegesen sarjlevágás;
  - g) jó állapotban lévő, középkorú fák, kismértékben károsodott ágrendszerrel, fagyöngyfertőzéssel, erős számú tősarjjal: a száraz ágvégek levágása, a fagyöngy eltávolítása, sarjlevágás;
  - h) fiatal, egészséges, megfelelő helyre telepített fák: nem igényelnek kezelést.
- 3) A faegyedek egészségi állapotának nyomon követése
- 4) A faegyedek egészségi állapotának fenntartása aktív kezeléssel

- 1) A park egykori jellegének visszaállítása és fenntartása

4.2. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

A Jegespusztai kastély körüli védett terület egyetlen kezelési egységként kezelendő:

4.2.1. KE01 – Park

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartozik a teljes terület a parkkal, épületekkel, az ezeket szegélyező fasorokkal és szoliter fákkal, valamint elcserjésedett és záródott parkrészekkel..

Kezelési egység megfeleltetése:

ÁNÉR-kód:

U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények

P6 – Parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával

Művelési ághoz nem kapcsolódó természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- 1) A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a területen az illetékes hatóság egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme

- 1) Az idős fákat meg kell őrizni. Amennyiben balesetvédelmi szempontból indokoltá válik idős, odvas, mélyen bekorhadó ágcsonkokkal, repedésekkel, szétnyíló fahasadékokkal rendelkező fa kivágása, ilyen elemeket tartalmazó farész visszavágása, a munkálatok kizárólag a denevérek és egyéb faodvakat használó védett kisemlősök (pl. pelék) életciklusa és a madarak költési időszakának szempontjából kritikus időszakokon kívül, augusztus 15. – október 31. között végezhetők. A fakivágást, visszavágást minden esetben az odvak előzetes átvizsgálása kell, hogy megelőzze, a vágás csak akkor történhet meg, ha sikerült meggyőződni arról, hogy madarak nem költenek a fán, az odvakban, résekben denevérek vagy egyéb védett kisemlősök nem tartózkodnak. Amennyiben az odvakban denevéreket vagy védett kisemlősöket észlelnek, akkor haladéktalanul értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság ügyeleti telefonszámán az illetékes természetvédelmi őrt.
- 2) A park cserje- és lombkoronaszintjének tervezése, tisztítása
- 3) A park gyepszintjének ápolása; szükség esetén beleértve annak alkalmi kaszálását és a benne megjelenő természetvédelmi értéket képviselő fajok kíméletét.
- 4) A fenntartó kezelések során ügyelni kell az odúlakó fajok jelenlétére.

Látogatás

- 1) A park zárt magánterület ezért jelenleg nem vagy csak a tulajdonos engedélyével látogatható.
- 2) A fenntartó beavatkozások idején és balesetveszély esetén a kezelő további időszakos korlátozásokat rendelhet el.

Oktatás és bemutatás

- 1) Ismeretterjesztési célból arra alkalmas helyeken tanösvényeket lehet létesíteni (a látogatás lehetőségének megteremtésével együtt), ahol a természetvédelmi terület növénytani és állattani értékeiről szerezhetnek ismereteket a látogatók.
- 2) A látogatás és bemutatás célját szolgáló, tájba illő létesítmények összes alapterülete nem haladhatja meg a tervezési terület 0,05%-át.
- 3) A park és fái történetének megismertetése
- 4) Az oktatást és bemutatást elősegítő információs táblák készítése és kihelyezése
- 5) Online és személyes ismeretterjesztés.

Kutatás, vizsgálatok

- 1) A terület egészén a terület állapotát befolyásoló vizsgálatok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezései szerint végezhetők, beavatkozással nem járó kutatások a fenntartó felé történő bejelentés és egyeztetés, illetve a tulajdonossal történt engedélyeztetés után végezhetők.
- 2) A park élővilágának felmérése és nyomon követése
- 3) A park és fái történetének felkutatása

Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- 1) A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- 2) A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- 3) A meglévő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- 4) A meglévő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- 5) A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- 6) A területen növényvédő szert és irtószereket csak a fák egyedi védelme érdekében szabad használni.
- 7) A tervezési területen belül a szükséges vegyszerezést csak egyedi engedéllyel és természetvédelmi hatósági ellenőrzése mellett szabad végezni.
- 8) A park faállományának folytonosságát fenn kell tartani
- 9) A tervezési terület a jelenlegitől eltérő területfelhasználási egységbe nem sorolható.

Táj- és kultúrtörténeti értékek

- 1) A teljes park tájképi jellegét meg kell őrizni, illetve helyre kell állítani.
- 2) A parkból csak abban az esetben távolítható el 30 évesnél idősebb fa, ha ez a természetvédelmi célok megvalósítása érdekében szükséges. Az eltávolított fákat pótolni kell.
- 3) A fapótlásokat előnevelt, földlabdás sorfa jellegű suhángokkal kell elvégezni vegetációs időn kívül
- 4) A fapótlásokat a parkban lehetőleg a fák eredeti helyén kell elvégezni.
- 5) A faápolás során megengedett a koronaalakítás, a sérült és beteg koronaszakaszok eltávolítása, a tősarjak eltávolítása, az üregek gondozása, a fagyöngy folyamatos eltávolítása.
- 6) A tájképi szempontból nem megfelelő objektumok eltávolítása.

Természetvédelmi infrastruktúra

- 1) Természetvédelmi státust jelző táblák kihelyezése a park határain.

2) Információs táblák kihelyezése.

Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- 1) Természetvédelmi beavatkozásokon kívül a park fáin egyéb beavatkozások nem végezhetők el.
- 2) A fák alatt található gyepek feltörése csak természetvédelmi célból történhet
- 3) A fák alatt található gyepek kiterjedése nem csökkenhet

4.3. Adminisztráció

- 1) Biztosítani kell, hogy a tervezési terület a kijelölt természetvédelmi kezelő vagyonkezelésében legyen.
- 2) A terület kezelője mellett kötelezően kijelölendő a terület megfelelő kompetenciákkal rendelkező természetvédelmi kezelője.
- 3) A terület látogathatósága, kutathatósága szabályozandó és rögzítendő
- 4) A terület tulajdonosát haladéktalanul tájékoztatni szükséges a védettséggel járó teendőkről és korlátozásokról, valamint ezek betartásának kötelezettségéről
- 5) További engedély nélküli és illegális fakivágások megakadályozandók
- 6) A védett terület nevének helyesírása korrigálandó (Jegespuszta)

4.4. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata

- 1) Jelen kezelési terv folyamatos előírásai határidőhöz nem kötöttek. Az egyszeri beavatkozások mielőbbi megvalósítására kell törekedni.
- 2) A természetvédelmi kezelési terv előírásainak betartását a természetvédelmi hatóság ellenőrzi, a kezelési tervben megadott kezelési feladatok végrehajtását a természetvédelmi kezelő és Ács Város Önkormányzata ellenőrzi.
- 3) A természetvédelmi kezelési tervet 5 évente felül kell vizsgálni és a szükséges módosítási javaslatokat megtenni. A természetvédelmi kezelési terv felülvizsgálatát Ács Város Önkormányzata, a terület természetvédelmi kezelője és a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi, szükség esetén szakértő(k) bevonásával.